

Kohtuasi C-774/19**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

22. oktoober 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Sloveenia kõrgeim kohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

5. september 2019

Hagejad:

A.B.

B.B.

Kostja:

Personal Exchange International Limited

Põhikohtuasja ese

Vaieldakse küsimuse üle, kas kohtualluvus on Sloveenia Vabariigi või Malta Vabariigi kohtutel. Otsustav materiaalõiguse küsimus on, kas arvessevõetavad asjaolud kuuluvad määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 kohaldamisalasse. Tuleb välja selgitada, kas põhikohtuasja hageja sõlmis kostjaga lepingu tarbijana, väljaspool oma kutsetegevust. Hinnang kohtualluvuse kohta sõltub sellest, kas hagejat võib pidada tarbijaks liidu õiguse tähenduses.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine, määruse nr 44/2001 artikkel 15; eelotsusetaotluse õiguslik alus on ELTL artikkel 267.

Eelotsuse küsimus

„Kas määruse nr 44/2001 artikli 15 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et tarbija majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil sõlmitud lepinguks võib liigitada ka internetis korraldatava pokkerimängu lepingu, mille üksikisik on sõlminud eemal viibides interneti vahendusel välismaise internetimängude korraldajaga vastavalt viimase lepingu üldtingimustele, kui see üksikisik on aastaid ennast sel viisil hangitud elatisest või pokkerimängu võitudest ülal pidanud, isegi kui tal ei ole sellise tegevuse kohta ametlikku registreeringut ning igal juhul ei paku ta seda tegevust turul tasulise teenusena kolmandatele isikutele?“

Viidatud liidu õigusnormid

Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, eriti selle artikkel 15.

Viidatud riigisisesed õigusnormid

Tsiviilkohtumenetluse seadustik (zakon o pravdnem postopku), eriti selle artiklid 17 ja 18.

Tarbijakaitseseadus (zakon o varstvu potrošnikov).

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõtte

- 1 Hageja on pokkerimängija, kes nõuab kostjalt 226 850,21 euro suurust summat, mille ta võitis kostja veebisaidil www.mybet.com ajavahemikul 31. märtsist 2010 kuni 10. maini 2011 pokkerit mängides. Kostja, kes osutab online-kasiino teenust, konfiskeeris võidetud summad ja võttis need endale, sest hageja rikkus erinevaid kontosid kasutades tema mängutingimusi.
- 2 Kostja on juriidiline isik, mis on registreeritud online-hasartmänge korraldava äriühinguna ja omab selleks tegevusluba, mille väljastas Malta Vabariik, kus on ka kostja tegevuskoht. Kostja pakkus online-hasartmänge kasutajatele samuti kaughasartmängude vormis oma veebisaidi (www.mybet.com) kaudu, tänu millele ta teostas oma äritegevust ka Sloveenia Vabariigis.
- 3 Hageja on Sloveenias elav füüsiline isik, kes kasutas teenuseid, mida kostja talle oma veebisaidi vahendusel kaugteenusena pakkus. Hageja on märkinud, et pokkeri abil kavatses ta end tulevikuks majanduslikult kindlustada ja et ta on lisatud professionaalsete pokkerimängijate kategooriasse. Hagejal ei ole sellisel tegevusalal tegelejana või tegutsemiseks ametlikult registreeritud. Ta teenis pokkerit mängides 227 226,44 eurot, kuid tema tegevuse kogukäive oli suurem. Ta teenis kostja juures netosummana 110 eurot tunnis.

- 4 Kostja veebisaidil kasutajakontot registreerides pidi iga kasutaja, sealhulgas hageja, nõustuma kostja ühepoolset koostatud lepingu eri- ja üldtingimustega. Kasutaja ei saanud nende tingimuste sisu kuidagi mõjutada. Lepingu üldtingimustes nähti muuhulgas ette, et Malta Vabariigi kohtutel on kohtualluvus lepingulisest suhtest tulenevate võimalike vaidluste lahendamisel.
- 5 Malta Vabariigi õigus ja lepingu üldtingimused näevad ette, et igal kasutajal võib ühe hasartmänguettevõtja juures olla ainult üks kasutajakonto. Kasutajakonto võimaldab mängida üksnes isikul, kelle nimel see on registreeritud. Uus registreerimine ei ole lubatud, nagu ka mõne teise mängija konto kasutamine. Mängijal, kes annab vale teavet, ei lubata registreeruda ja selline registreerimine tühistatakse viivitusega. Lepingu üldtingimused näevad ette, et sellisel juhul on kostjal õigus konfiskeerida sellel kasiino kontol olevad vahendid.
- 6 Täiendavat kasutajakontot luues rikkus hageja tingimust, mille kohaselt oli lubatud ainult üks kasutajakonto, ning ta üritas sel viisil kõnealusel tingimusest tahtlikult kõrvale hoida. Eespool nimetatud tingimuste rikkumise tõttu blokeeris kostja 10. mail 2011 hageja kasutajakonto ja pidas kinni kõik hageja vahendid 227 226,44 euro suuruses summas.
- 7 Vaatamata sellele, et hageja tingimusi rikkus, ei olnud kõnealune konfiskeerimine aga siiski põhjendatud, sest kostja ei teinud seda nõuetekohaselt. Kostja oli hageja käitumisest teadlik ning võimaldas tal pokkerit mängida, nõustus tema tegevusega ja kiitis selle täies ulatuses heaks. Kuigi ta oli juba pikka aega olnud hageja rikkumistest teadlik, ei blokeerinud ta hageja kontot ega takistanud hagejal mängimist jätkata. Nimelt sai kostja hageja mängude eest vahendustasu ning võttis lõpuks endale kogu raha, mille hageja oli selle hetkeni võitnud. Eeltoodud arvestades on hagejal õigus saada mängides võidetud summa ning kostja on kohustatud talle selle maksma.
- 8 Esimese astme kohus rahuldab täielikult hageja hagi ja leidis, et kostja peab talle maksma 226 850,21 euro suuruse summa koos viivisega.
- 9 Esimese astme kohtu arvates tegutses hageja tarbijana väljaspool oma kutsealast tegevust. Arvestades tema elukohta, st Sloveenia Vabariiki, tunnustas ta seega Sloveenia kohtute kohtualluvust.
- 10 Kostja esitas selle otsuse peale, millega esimese astme kohus rahuldab hageja hagi, apellatsioonkaebuse teise astme kohtule, kes jättis tema kaebuse põhjendamata tõttu rahuldamata, ning nõustus kõigi esimese astme kohtu esitatud järeldustega ja põhjendustega.
- 11 Kostja esitas teise astme kohtu otsuse peale kassatsioonkaebuse Vrhovno sodišče Republike Slovenije'le (Sloveenia kõrgeim kohus). Kassatsioonkaebuses tugineb ta menetlusnormide olulistele rikkumistele ja materiaalsooiguse väärade kohaldamisele. Sisuliselt vaidlustab ta madalama astme kohtute järelduse, et hageja on tarbija, kes tegutseb väljaspool oma kutsealast tegevust. Oma vastuses

vaidles hageja kostja etteheidetele vastu ja nõustus madalama astme kohtute arvamusega.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 12 Hageja on seisukohal, et kostja tasumiskohustus tuleneb asjaolust, et hageja võitis kõnealuse summa, kasutades pokkerimängijana online-kasiino teenust, mida kostja selle veebisaidi haldajana pakkus. Pokkerimängijad registreerivad ennast tema veebisaidil ning avavad kasutajakonto, millele kannavad hoiustatava rahasumma, mida nad võivad seejärel igal ajal kasutada tema veebisaidil mängimiseks või maksmiseks. Kuna kostja võttis hageja raha alusetult endale, peab ta selle tagastama.
- 13 Hageja põhjendab Sloveenia Vabariigi kohtute kohtualluvust sellega, et ta kasutas kostja online-kasiino teenuseid tarbijana, sest ta tegutses väljaspool oma kutsealast tegevust. Seega on ta tarbija rollis ja tal on vastavalt määruse nr 44/2001 artiklitele 15 ja 16 õigus pöörduda kohtusse riigis, kus on tema alaline elukoht.
- 14 Kostja palub jätta hagi vastuvõetamatusesse tõttu läbi vaatamata, sest Sloveenia kohtutel puudub käesolevas asjas kohtualluvus, ning kohtualluvus on hoopis Malta Vabariigi kohtutel, kus on kostja asukoht. Hageja ei olnud tarbija rollis, kuna tegemist on professionaalse pokkerimängijaga, kellel ei ole õigust tarbijakaitsele.
- 15 Seega konfiskeeris kostja hageja raha õiguspäraselt, kuna viimane rikkus kostja tingimusi. Hagejal oli lisaks oma korrapärasele kasutajakontole ka teine kasutajakonto, mis on keelatud.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 16 Esitatud küsimus on oluline, sest sellest sõltub lõplik kohtuotsus. Euroopa Kohtu kohtupraktika analüüs näitab, et Euroopa Kohus ei ole sellises asjas veel seisukohta võtnud. Samuti ei ole liidu õiguse kohaldamine nii selge, et see ei jätaks mingit kahtlust (*acte clair*'i doktriin). Muudest Euroopa Liidu Kohtu kohtuotsustest (C-498/16 (Schrems, ECLI:EU:C:2018:37), C-297/14 (Hobohom, ECLI:EU:C:2015:844), C-441/13 (Hejduk, ECLI:EU:C:2015:28), C-375/13 (Kolassa, ECLI:EU:C:2015:37), C-508/12 (Vapenik, ECLI:EU:C:2013:790), C-218/12 (Emrek, ECLI:EU:C:2013:666), C-419/11 (Česká spořitelna, ECLI:EU:C:2013:165) C-190/11 (Muhlleitner, ECLI:EU:C:2012:542), samuti C-585/08 ja C-144/09 (Pammer ja Hotel Alpenhof, ECLI:EU:C:2010:740)) – milles on ülejäänud osas tegemist teistsuguse faktilise olukorraga – tuleneb, et „tarbija“ mõistet tuleb tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt, sest see on liidu õiguse autonoomne mõiste. Tarbijakaitse on kohaldatav üksnes isiklikeks vajadusteks tarbivale lõpptarbijale ja lepingutele, mille ainus eesmärk on üksikisiku isiklike tarbimisvajaduste rahuldamine.

- 17 Samuti tuleb arvesse võtta „tarbija“ mõistet, mida on kasutatud muudes asjakohastes liidu õiguse täiendavates sätetes, näiteks määruses nr 805/2004, direktiivides nr 1999/44/EÜ ja 93/13/EMÜ ning mujal. Sama kehtib ka seoses Euroopa Kohtu tõlgendusega 1968. aasta Brüsseli konventsiooni kohaldamise kohta (C-150/77 (Bertrand, ECLI:EU:C:1978:137), C-89/91 (Shearson Lehman Hutton, ECLI:EU:C:1993:15), C-464/01 (Gruber, ECLI:EU:C:2005:32), C-96/00 (Gabriel, ECLI:EU:C:2002:436), C-269/95 (Benincasa, ECLI:EU:C:1997:337) jt).
- 18 Kohtuasja faktilistest asjaoludest nähtub, et need kattuvad isiklikeks vajadusteks tarbivate tarbijate ja majandustegevuse või kutseala iseloomustavate asjaolude osas. Selles mõttes on tegemist erinevate asjaoludega, mis on asjakohased kuid konkureerivad, ning mis tuleb liidu õiguse tähenduses paigutada hierarhilisel ja kvalitatiivselt. Käesoleval juhul on võimalik nii hageja pakutud „tarbija“ mõiste tõlgendus kui ka sama mõiste vastupidine tõlgendus, mille pakkus välja kostja.
- 19 Need kaks tõlgendust erinevad ka kontseptuaalselt. Sisu seisukohast on mõlemal juhul tegemist traditsioonilise „tarbija“ mõiste ja „tarbija“ kaasaegsema mõiste vahelise suhtega ning arusaamaga isiku era- või kutsetegevusest. Hageja toetatud tõlgendus käsitleb üksikisiku kutsealast tegevust formaalses tähenduses, samas kui kostja lähenemine eirab selle tegevuse teostamise viisi ja rõhutab selle tähendust isiku seisukohast.
- 20 Täiendavat segadust põhjustavad mõnede liidu liikmesriikide keeleversioonid,¹ mis nüanssides erinevad. Võrreldavate määratluste ulatus ei ole samuti kõigis keeltes täielikult sama. Kõikides keeleversioonides on tarbija staatus välistatud juhul, kui isik tegutseb oma kutseala eesmärgil.² Mõned keeleversioonid sisaldavad ka täiendavaid sõnalisi lisandeid. Sloveeni keeles näeb selline lisand ette: „majandustegevus“, mis viitab raha sissevoolu tehnilisele ja majanduslikule küljele materiaalsete hüvede saamise mõttes. See on veidi teistmoodi, kui võrrelda

¹ – **Sloveeni keel:** „V zadevah v zvezi s pogodbami, ki jih sklne oseba – potrošnik – za namen, za katerega se šteje, da je izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti [...]“ („Kohtualluvus lepingute suhtes, mille isik ehk tarbija on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil [...].“)

– **Inglise keel:** „In matters relating to a contract concluded by a person, the consumer, for a purpose which can be regarded as being outside his trade or profession [...].“

– **Saksa keel:** „Bilden ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag, den eine Person, der Verbraucher, zu einem Zweck geschlossen hat, der nicht der beruflichen oder gewerblichen Tätigkeit dieser Person zugerechnet werden kann [...].“

– **Prantsuse keel:** „En matière de contrat conclu par une personne, le consommateur, pour un usage pouvant être considéré comme étranger à son activité professionnelle [...].“

– **Horvaadi keel:** „Ustvarima koji se odnose na ugovor koji sklopa osoba – potrošač, u svrhe za koje se može smatrati da su izvan njezine profesionalne djelatnosti [...].“

² Sloveeni keeles „poklic“ (kutsetegevus); inglise keeles „profession“; saksa keeles „beruflich“; prantsuse keeles „professionnelle“; horvaadi keeles „profesionalne“.

inglisekeelset sõna „trade“,³ mis viitab kaubandusele kauba- või teenuste vahetuse mõttes majandusliku ja korrastatud turu tähenduses. Samuti on lai tähendus saksakeelsel sõnal „gewerblich“, mis mainib kaubandusliku laadi olulisust, kuid seda rohkem konkreetse kaubanduse suuna mõttes. Teatavates keeltes ei esine ka kirjeldatud täiendavaid sõnalisi lisandeid ning esineb üksnes seos „kutsealaga“ (näiteks horvaadi määratluses ei ole „kutseala“ kõrval täiendavaid sõnalisi lisandeid). Kirjeldatud keeleline mitmekesisus näitab, et käsitletav mõiste ei ole keelelisel tõlgendamisel ühemõtteline, mis ei aita aga selgemini mõista määruse nr 44/2001 artikli 15 lõiget 1.

- 21 Tegemist on huvitava küsimusega, mis puudutab päevakajalist olukorda, millel on laiem ulatus. Euroopa Liidu Kohtu õiguse tõlgendusest sõltub samuti järgmise võrreldava tegevuse määratlus, mis erineb juba teoorias tarbimise klassikalisest määratlusest; sellised tegevused muutuvad üha levinumaks. Analoogia alusel võib nende tegevuste puhul eristada ka seda, kas tulu teenitakse arvutimängude mängimisest või teistest virtuaalsetest tegevustest, mille puhul on tegemist kaasaegsete elatusvahendite ja kutsealadega. Seega seatakse pakutud tõlgendusega paratamatult kahtluse alla mõned tarbimise mõistega kaasnevad traditsioonilised seosed, mis on (olid) klassikalisele tarbimise ideele iseloomulikud.

³ Online Cambridge dictionary: „the activity of buying and selling, or exchanging goods and/or services between people“ [...] „business activity“.